

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars Prima. De Ivrisdictione Et Foro Competenti. Pars Secunda. De Præeinentiis & Præcedentiis

**Luca, Giovanni Battista de
Coloniae Agrippinae, 1691**

Disc. LXII. Neapolitana donationis. Clericus infringere volens donationem factam laico, in quo foro hujusmodi judicium tractare debeat, an scilicet in Ecclesiastico: & proprio, vel in illo laici ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74087](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74087)

NEAPOLITANA
DONATIONIS
PRO
ANTONIO FRANCONO,
CUM
CAROLO FRATRE.

Casus disputatus in Signatura Iustitiæ, & resolutus pro Antonio.

Clericus infringere volens donationem factam laico, in quo foro hujusmodi iudicium tractare debeat, an scilicet in Ecclesiastico & proprio, vel in illo laici donatarii; Et successivè an intentans remedium *l. diffamari* dicatur actor vel reus. Et aliqua de competentia fori ratione rei sitæ.

SUMMARIUM.

- 1 *Alis series.*
- 2 **F** De prima instantia cognoscenda coram Ordinario, & A.C. in ea quando procedat.
- 3 De dispositione Sac. Conc. Trid. in cap. causæ omnes, in quibus causis procedat.
- 4 Clericus actor tenetur convenire laicum reum in foro laicali rei conventi.
- 5 Intentans remedium *l. diffamari*, an dicatur actor vel reus.
- 6 Quando donator adversus donatarium dicatur actor vel reus.
- 7 Clausula constituti operatur traditionem, & transfert possessionem.
- 8 Item reservatio usus fructus favore donatoris.
- 9 Quando attendi debeat forus rei sitæ.
- 10 De natura locorum montium, & quando ab uno in alium transferri dicantur.
- 11 Iudicium super rescissione donationis plurimum bonorum dicitur universale, & ubi tractandum sit.
- 12 De minori aetate in Regno Neapolis, & an constitutio minorum jura locum habeat in clericis.
- 13 De historia legali, & quale esset jus commune in Regno Neapolis remissivè.

DISC. LXII.

Clericus major 18. minor vero 25. annis, Antonio fratri, in Civitate Neapolitana communi patria, donationem inter vivos irrevocabilem, reservato usufructu, & cum clausula constituti, fecit de omnibus ejus bonis, tam in eadem Civitate, quam in Urbe & alibi existentibus; Deindè verò pœnitentia ductus, volens dictam donationem infringere, iudicium instituit ex remedio *l. diffamari* in Tribunali

A.C. undè Antonio laico petente causam remitti ad forum suum competentem in dicta Civitate, tam ratione originis, quam domicilii, iudice verò hujusmodi remissionem denegante, Ex parte dicti Antonii rei conventi habitus fuit recursus ad Signaturam Iustitiæ, à qua, partibus acerrimè informantibus, prodiit resolutio eidem Antonio favorabilis pro remissione ad partes, quod rescriptum totalem finem hujusmodi litii imposuit.

In hac igitur disputatione, scribens pro Antonio, more Advocati plura cumulando motiva, etiam parùm solida, quæ pro ingeniorum varietate frequenter, magis quam tuta & solida, resolutiones causare solent, deducebam in primis quotidie in hoc Tribunali decantatam dispositionem Sac. Conc. Trid. Sess. 24. de reformat. cap. 20. ut causæ omnes in prima instantia coràm locorum Ordinariis cognosci debeant; Unde propterea receptum est, A.C. esse Judicem primæ instantiæ in Curia, in causis verò extrà Curiam, non dato utriusque partis consensu suæ jurisdictionis prorogativo esse solum iudicem appellationis, ideoque in prima instantia nulliter procedit, ut *decis. 150. numer. 1. par. 4. rec. tom. 2. dec. 49. & 54. apud Post. de subhaft. disc. 181. numer. 14. par. 10.* & habetur in aliis hoc eod. tit. frequenter; cumulando etiam regulam textus in cap. si Clericus laicum de foro competenti, ut clericus actor laicum reum in suo foro laicali convenire debeat.

Verùm hæc, ut dictum est, concelebant consueta ornamenta Advocatorum plura motiva cumulantium, quoniam quicquid sit, an dicta Conciliaris dispositio locum habeat in causis merè prophanis, ad forum Ecclesiasticum præcisè non spectantibus, in quo probabilior videtur opinio negativa, quamvis vulgus curiale contrarium credat, ex iis, quæ habentur in *Bouon.* & in aliis hoc eod. tit. Punctus erat, an clericus donator, qui iudicium ex remedio *l. diffamari* seu *l. si contendat*, instituerat, super contractus à se initi infirmatione, ac bonorum à se donatorum libertate & pertinentia, dicendus esset actor vel reus; Si enim esset actor, de plano intrabat dicta regula textus in cap. si clericus laicum, nulloque pacto dictum donatarium sæcularem in aliena ditione moriantem ad suum forum trahere poterat, secus autem e converso, si ipse peritus reus dicendus esset, cum tunc ejus tanquam clericus & curialis absque dubio forus competens etiam in prima instantia fuisset dictus A.C.

In hac autem quaestione apud antiquiores nimium controversa, num scilicet intentans hoc remedium *l. diffamari*; seu *l. si contendat*, dicendus esset actor vel reus, hodiè ex magis communi, & recepta sententia, præsertim in Rota & Curia, plana videtur resolutio pendens à distinctione, an hujusmodi iudicium intentetur per possidentem contra non possidentem, vele contra, Ut primo casu quamvis quoad ordinem seu introductionem videatur actor, attamen in substantia sit reus, Oppositum verò in altero, ut semper dicatur actor, ut relatis invicem pugnantibus opinionibus, quæ tribuuntur *Afflicto dec. 268. & Capit. dec. 18. quorum primus vult indefinitè eum esse actorem, alter verò indefinitè esse reum, habetur apud Cacheran. dec. 151. Muscatell. in praxi par. 1. Gloss. reus numer. 13. ubi laicè Adden. & cum hujusmodi distinctione semper processit Rota, præsertim apud Cavaler. dec. 586. dec. 417. apud Post. di manut. dec. 500. nu. 12. par. 5. rec. 102. nu. finali par. 6. 57. num. 31. & sequen. & 94. nu. 29. par. 7. Firmana Beneficii 28. Aprilis 1659. Cerro & habetur in Romana legati sub tit. de feud. disc. 33. Ubi*

Ubi enim quis est possessor timens molestias super re possessa, sive timens jactatas molestias contra ejus personam pro aliquo credito vel alia pretensione, dicitur solum ita occurrere futuro judicio contra eum intentando, quod in suo foro tanquam contra reum intentandam esset juxta receptam sententiam *Abbatis in cap. si quis contra numer. 2. de foro competentis.*

Quare applicando ad rem, quando actus remaneret in terminis promissionis seu etiam perfecta donationis absque traditione, ita ut possessio adhuc remaneret penes donatorem a donatario conveniendum pro traditione, seu donationis observantia, & tunc recte in foro suo, provocando actorem, hujusmodi iudicium intentasset, sed factum erat in oppositum, quoniam licet ipse haberet detentionem de facto ratione sibi reservati ususfructus, at tamen tam dominium quam possessio erant penes donatarium, tam in vim clausulae constituti inducentis sicutam traditionem operativam etiam ad possessionem retinendam, seu manutentionis ex collectis apud *Post. de manut. obfer. 20. numer. 5. cum sequen.* Et in specialibus terminis donationis *Anna singular. 156. Rota in Bononien. de Felicitis 10. Januarii & 10. Junii 1650. Bichio, Ariminen. donationis 18. Martii 1654. Dumozetto inter suas dec. 951. n. 1. & in aliis.*

Quam fortius ratione reservationis ususfructus, ob quam dominium & possessio, juris ministerio transferri dicuntur in donatarium ratione incompatibilitatis, quoniam cum ususfructus sit servitus, quae non datur in re propria, sed per necessesse danda sit in re aliena, idcirco dicta operatio admittenda est *Ann. dicto singular. 156. Addon. ad Mayon. dec. Lucen. 138. littera A. Capic. Latr. consult. 16. numer. finali Rota dec. 208. post Zacch. de oblig. & in allegatis Bononien.*

Agnoscentes donatoris defensores motivum remanere inevitabile, restringebant cognitionem causae in Curia, saltem respectu locorum montium in Urbe existentium, tanquam in foro rei sitae, sed leve videbatur fundamentum, Tum quia iste forum ut efficiatur competens, exigitur juxta unam opinionem, quod reus & possessor sit praesens & conveniatur in loco ex deductis *per Surd. cons. 168. numer. 54. Carleval. de de iudiciis tom. 1. disput. 2. g. 3. numer. 149.* (quod tamen ita indefinite dictum non est tutum, cum in plerisque casibus forus rei sitae dicatur competens etiam contra possessorem absentem,) Tum clarus quia non agebatur de actione merè reali, sed de iudicio intentato super distractu & rescissione donationis, ex quo accessorie realitas resultat; Ubi autem non agitur de iudicio merè reali, sed principaliter personali, quamvis accessorie reali, tunc forus rei sitae non intrat ex deductis *per Surd. dicto cons. 168. numer. 53. Carleval. ubi supra numer. 151.* Et in specialibus terminis iudicii intentati coram A.C. contra forenses super locis montium Urbis habetur *decis. 305. numer. 4. & 5. par. 7. rec.*

Non tangebant verò difficultatem, quae respectu hujusmodi locorum montium me torquebat, quod scilicet in eis recte favore donatoris intraret distinctio, ob quam ipse utpote adhuc dominus & possessor dicendus esset in substantia reus, nil obstantibus clausula constituti & reservatione ususfructus, recte ut supra operativis in aliis bonis indifferentibus, & in libera partium dispositione existentibus, quorum dominium & possessio ex privata conventionione de uno in alteram transferri possunt; Secus autem in hujusmodi locis montium, quae tanquam

jura cum Principe sunt species Regalium, & quoad substantiam ex privatis conventionibus nec in dominio nec in possessione de uno in alterum transferuntur sine consensu ipsius Principis vel officialis per eum ad id deputati, ita ut semper esse dicantur quoad substantiam in dominio, & possessione ejus, qui in ipsis Principis libris descriptis reperitur, partium verò conventiones operantur promissionem de faciendo, pro ductivam actionis personalis ac interesse pro implemento, non autem translationem domini, & possessionis, ut pluries in sua materia locorum montium *sub tit. de Regalibus.*

Quando istud motivum deductum esset, cogitabam, etiam in sensu veritatis, illud videri evitabile, ex eo quod ista esset species iudicii universalis, cum donatio complecteretur omnia bona, & jura existentia, tam in Urbe quam in Civitate Neapolis & alibi, unde propterea tota causa tanquam connexa & pendens ab uno eodemque puncto individuo in uno foro tractanda erat, Quo posito considerabam, forum digniorem & magis competentem omnino esse illum donatarii, Tum quia ibi initus erat contractus; Tum etiam quia ibi erat major pars bonorum, atque ut Hispani dicunt, caput assis hereditarii majorum, cujus portionem unus frater alteri donaverat, ex iis, quae in proposito iudicii universalis super hereditate vel fideicommissio habentur infra in *Montis alii seu Maccra ten. fideicommissi disc. 87.* & in aliis, Quare omnia simul combinando, quod scilicet ibi esset major pars bonorum, quod esset communis patria, quod esset locus contractus, quodque reus ibi haberet domicilium, reflectendo ad solam veritatem, ista mihi videbatur esse juxta id quod resolutum fuit.

Potissime, quoniam ista quaestio fori seu ordinis, principaliter influebat ad iustitiam & meritum negotii principalis; Potissimum enim fundamentum donatoris consistebat in minori aetate, circa quam, agi causam in uno foro vel in altero, est toto caelo diversificata, cum in Tribunalibus laicalibus Regni, excedens aetatem annorum 18, per Constitutionem Regni incipien. *minorum jura*, reputetur in omnibus major indefinite, nulla data personarum discretionem, In Tribunalibus verò Urbis proceditur cum opinione, quod dicta Constitutio tanquam laicalis non comprehendat clericos & Ecclesiasticos, utpote illi non subditos, & consequenter quod aetas sit annorum 25, Quod tamen alia occasione mihi videbatur minus probabile, ac pendens potius à leguleica simplicitate, quoniam ut advertitur in *Romana doris de Cassarellis sub tit. de dato disc. 1. vel seq. & alibi*, de tempore quo prodit dicta Constitutio, in ea regione forte adhuc cognitum non erat jus commune Romaporum, tunc moderno tempore inventum, vel si cognitum, non receptum, cum tunc jus commune esset illud Longobardorum juxta historiam, de qua in *Neapolitana adificii sub tit. de servitutibus disc. 1.* Unde propterea taxa minoris aetatis fuit potius ampliatio quam restrictio, dum, attento jure Longobardorum seu altero, quo tunc vivebatur, dicebatur major etiam in aetate 14. vel 16. annorum, ut in *dicta Romana doris* Cumque jus civile Romanorum habeamus potius ex usus receptione, quam in ratione auctoritativa ex deductis in *dicta Neapolitana*, dici non potest ita quoad exemptos remanere incorrectum dictum jus commune, quod ibi in hac parte nunquam exitit nec receptum fuit.

Et quamvis ratione juramenti per dispositionem textus in *auth. Sacramenta pueri cum concord. minor aetas à juramento suppleta sit*, nihilominus satis expedit

pedit minorem ætatem adesse vel non adesse, quoniam ea concurrente de facili ratione læsionis subvenitur cum remedio restitutionis in integrum, ut in sua materia *sub tit. de contradiibus.*

ALBANEN.

SEU PEDAMONTANA
BONORUM

P R O

DOMO PROFESSA SOCIETATIS
JESU

C U M

PETRINO DE PONTE

Casus disputatus in signatura Iustitiæ, & resolutus ut infra.

Clericus auctor laudatus seu defensor necessarius, An ex propria persona ratione sui mediati interesse communicet ejus exemptionem & privilegia laico possessori immediato, tam quoad forum, quam etiam quoad exemptionem ab Ægidiana alioque similes effectus; Et aliqua de Ægidiana etiam inter laicos, an intret ubi unus eorum est forensis.

S Y M M A R I U M.

- 1 *Acti series.*
- 2 **F** Clericus auctor laudatus, seu defensor necessarius an communicet privilegium suæ exemptionis laico quoad forum.
- 3 *Quid in ordine ad impediendam Ægidianam.*
- 4 *An semper paria sint forum sortiri & legibus ligari, & an liceat arguere, &c.*
- 5 *De differentia inter subjectionem fori & Ægidianam.*
- 6 *Aliud est agere de Ægidiana re integra pro admittenda appellatione, & aliud ad effectum excusandi executionem jam factam ab attentatis.*
- 7 *Ægidiana regulanda est jure statuti.*
- 8 *Forensi an suffragetur Ægidiana.*
- 9 *Non suffragatur clerico litiganti cum laico.*
- 10 *Non subditus litigans in aliquo foro, sit ejus subditus quoad concernentia judicialia.*
- 11 *De alia ratione, ob quam forenses subjacent Ægidiana.*

D I S C. LXIII.

PRESUPPOSITA eadem facti serie, de qua in hac eadem causa *sub tit. de feudis disc. 48.* occasione agendi de meritis negotii principalis; Cum Petrinus prætendens bona in territorio Albanensi quæ sita ex pretio cujusdam feudi, istius loco subrogata esse obtinisset ab A. C. sententiam immisionis in

interdicto Salviani contra Blancarium laicum eorum possessorem, & appellentem, qui emptionis titulo illa quæsierat à Domo professa Societatis Jesu Urbis eorumdem bonorum posseditrice in vim legati, Prætebat auctor admittendam non esse appellationem suspensivam ob *Constitutionem Ægidianam* innovantem dispositionem juris civilis in *Lunica Cod. si de momentanea possessione*; E conversò autem dicta Domus professa admittit ad causam tanquam auctor laudatus seu defensor necessarius prætebat, quod ejus exemptio à dicta *Constitutione Ægidiana* indubitata laicali & Ecclesiasticorum non comprehensiva, ratione sui interesse suffragari deberet dicto laico possessori; Undè propterea assumpta fuit disputatio in Signatura Iustitiæ, quæ in bina vel tria acerrima disputatione, ob nimiam votorum scissuram, nullam desuper dedit resolutionem, sed ex turbiditate causæ in meritis negotii principalis, ex iis quæ habentur *sub dicto tit. de feudis disc. 48.* rescriptis de commissione appellationis in Rota cum clausula translativa, *constitit quod sit locus Ægidiana.*

In hujusmodi autem disputationibus, quatenus pertinet ad istum punctum ordinis, an scilicet clericus auctor laudatus seu defensor necessarius communicet suæ exemptionis privilegium laico possessori ab eo causam habenti, scribentes pro auctore potissimum fundamentum constituebant in firmatis per *Rotam in una Perusina Salviani 15. Maii 1654. coram Peutingero*, ubi sequendo opinionem *Covar. & sequacium*, de quibus *Carleval. de judiciis, tom. 1. disp. 2. num. 664.* quod scilicet clericus auctor laudatus seu defensor necessarius laici rei conventi non declinat forum laicalem, exindè inferitur quod eadem clericali qualitas in necessario defensore concurrens non impediatur effectum Ægidianæ, quoties causa tractetur inter laicos immediatos, & super bonis laicibus.

E conversò scribens pro Domo professa, non assumendo inspectionem dicti puncti declinationis fori, de quo habetur actum in *Mediolanen. bonorum disc. 60.* sed relinquendo quoad eum in ista causa locum veritatis, Dicebam, admittit etiam dicta opinio *Covar.* non tamen bene exindè inferri ad istum punctum Ægidianæ, cum ejus dispositio proprie ac directè ita præjudicaret Ecclesiæ, non autem laico, cujus nil intererat suspensivam appellationem admitti vel denegari, Cum enim sibi tanquam emptori per Ecclesiam venditricem promissa esset evictio cum obligatione camerali, aliisque pactis executivis, etiam in casu quo, juxta modum formularium, sequeretur sola avocatio possessionis in judicio Salviani, vel alio simplici possessorio, exindè resultabat, quod effectus statutum laicalem afficeret magis clericum seu Ecclesiam, quam laicum.

Et idèo quamvis regulariter paria sint forum sortiri, ac legibus ligari, & consequenter de uno ad alium argui solet, nihilominus istud argumentum non videtur necessarium neque perpetuum, quoniam inter unum casum & alterum aliqua urget ratio disparitatis, quæ in præfenti urgere videbatur, siquidem circumscripto præjudicio Ecclesiæ immunitatis, ut iudex laicus causam Ecclesiæ vel clerici cognoscat, parum vel nihil referre videtur, an in uno vel altero foro causa tractetur, cum in utroque iustitia pariformiter ministranda sit, & utinam fortè non daretur casus, quod in aliquibus Civitatibus & regionibus extra statum Ecclesiasticum, desideranda non esset in foro Ecclesiastico illa iustitiæ administratio, quæ habetur in laicali, si vè quod non desideretur in ecclesiæ.